

„Én vagyok az út“. Jézus búcsúbeszédének egy döntően fontos ki-jelentése ez a mondat. Úgy történt, hogy a Mester maga köré gyűjtöt-te a tizenkettőt. „Elmegyek, hogy helyet készítsek nektek, hogy ahol én vagyok, ti is ott legyetek. Hogy hová megyek, tudjátok. Az utat is tudjátok.“ Monda neki Tamás: „Úram, nem tudjuk hová mégy, mimó-don tudhatjuk az utat.“ Monda Jézus: „Én vagyok az út, az igazság és az élet.“

Két kérdés forog fenn itt: hová megy Jézus és milyen úton megy. Textusunk és a hozzákapcsolódó kontextus megadja mindkettőre a választ: Jézus Istenhez, a tökéletességhez megy. Útja az igazság. „Én vagyok az út, az igazság és az élet“. Nemcsak a maga, hanem a min-denkori ember egyetemes életprogramját foglalta bele Jézus e három szóba. Célunk: Isten, a tökéletes élet. Utunk: a jézusi igazság. Cél és út, rendeltetés és eszköz egybefonva, klasszikus tömörséggel kifejez-ve, áll előttünk ebben a jézusi bizonyosságtevésben: „Én vagyok az út.“

Ez alkalommal az elsővel foglalkozunk: „Én vagyok az út.“ Meg vagyok győződve, hogy Jézus gondolatában az út fogalmának összes jegyei mind tudatosak voltak, midőn magát útnak nevezte. Vegyük szemügyre most az út fogalmának valamennyi jegyét, s Jézusra alkalmazva azokat mutassuk fel, hogy nekünk, kései követőinek „itt és most“ mit akar mondaní?

A tanítványok azt kérdezték, hová megy ő? — Istenhez, az Atyá-hoz — hangzik a közvetett felelet. — De hol van az út Istenhez? — Ti tudjátok jól, hogy én vagyok az út. Semmi sem világosabb ebből, mint az, hogy Jézus nem Isten volt, hanem út Istenhez. Nem azt mondta, hogy jöjjetek hozzám, mert én isteni személy vagyok, hanem ezt: „Én vagyok az út.“ Ha egy hegycsúcsra fel akarunk jutni, ezt csakis utak igénybevételével tehetjük. Ha beszélni tudna az út, joggal mondaná: én vagyok az út, senki sem mehet a napfényes, zengő csúcsra, hanem csak én általam. Ez a textus első nagy teológiai mondanivalója, és szól ez nekünk is. Hitünk szerint senki sem mehet az életre, a tökéletesség-re, csak Jézus útján.

Milyen a valóságos út, és milyen Jézus útja? Vannak keskeny, rögös utak, és vannak széles, kényelmes műutak. Jézus útja keskeny és rögös. Nem könnyű járni rajta, nem kényelmes. Tenni, áldozni, sírni, szenvedni és keresztet hordozni kell rajta.

Beteg embertársa kicsi földjére segíteni sietett egy jó barát. Az út a földig Jézus útja volt: a segíteni akarás útja, a felebaráti szeretet útja, Isten felé vezető út. Ezen az úton hazafelé, lábát törte a jóbarát. Jézus útja nem volt kényelmes út, sőt szenvedni kellett rajta. Vízbe zuhant a nyáron egy gyermek. Nem messze a parttól kaszált egy férfi. Észrevette, — odaszaladt —, kimentette a gyermeket. Az út a kaszától a vízig Jézus útja volt: az emberi kötelesség útja, a humanizmus útja. Ez az út sem volt kényelmes, itt is szenvedni kellett, mert a szorgos kaszálásban áttüzesedett munkás a hideg vízben meghűlt, beteg lett s hat hétig feküdt kórházi ágyon.

Az út kanyarog, aláereszkedik a völgybe, felkapaszkodik a hegyre. Úgy mondjuk, hogy alkalmazkodik a terepviszonyokhoz. Ezt az alkalmazkodást az útépítők kétféleképpen valósítják meg: vagy úgy, hogy az utat alkalmazzák a terephez, vagy úgy, hogy a terepet alkalmazzák az úthoz. Jézus útján járva a keresztény ember is alkalmazkodik a világhoz, de a világot is alkalmazza önmagához. Pál írja a korintusiaknak: „Zsidóknak zsidó lettem, hogy zsidókat nyerjek meg; erőtlennek erőtlén lettem, hogy erőtlenekeket nyerjek...” A Jézus útján járó keresztény ember is alkalmazkodik az élet és a történelem terepviszonyaihoz. Gyermekek között gyermekké lesz, vének között ő is vénné válik, munkások közt ő is munkás, sírók, búsulók között ő is búsul és sír, nevetők között ő is nevet. Egy feszületsorozatot láttam pár évvel ezelőtt képen: egy európai, egy kínait, egy néget, egy indiánt és egy modern beat feszületet. Az európai feszületen Jézus európai embernek volt ábrázolva, a kínain valóságos kínai volt, az afrikain fekete arcú néger, az indiánon vörös bőrű indián, az utolsón beat-muzsikus volt ábrázolva. Én vagyok az út... Ki rajtam jár, alkalmazkodik okosan.

Az út nem visz, csak vezet, elhatárol, terel, irányt mutat. Jární rajta nekünk kell saját lábunkon. Jézus útja is ilyen: nem visz gépiesen Istenhez, a tökéletességhez, hanem csak vezet, terel, irányt szab. Jární rajta nekünk kell. Két anya viszi négy éves kis gyermekét az óvodába. Az egyik valóban viszi — az ölében, karjai között. A másik csak vezeti, aztán a kezét elengedi, megmutatja az óvodát s így szól: jó lábad van, eredj te magad az óvodába. Melyik anya cselekedett helyesebben? Az, aki nem vitte gyermekét, hanem vezette! Vallás is két-féle van: olyan, mely Jézus útján ölben viszi Istenhez az embert, és olyan, mely nem szállítja az embert, hanem vezeti, utat mutat s enged, hogy önerejéből, szabadon, saját lábán menjen a tökéletesség felé. Melyik helyesebb, korszerűbb? Rátok bízom a döntést. Én vagyok az út... Erre az útra ne azzal a nyílt vagy titkolt igénnyel lépjete rá, hogy az titeket karban tett kézzel, személyes erőfeszítések nélkül Istenhez visz, hanem azzal az elhatározással, hogy azon tudatosan és személyesen ti fogtok járni s a tökéletességhez napról-napra közelebb jutni.

Az útnak az a tulajdonsága, hogy azon sokan járnak. Az út nem magántulajdon, azt senki semmilyen jogon magának ki nem sajátíthatja. Az út köztulajdon. Senkié és mindenkié. Mindenkinek szabad azon járni vagy nem járni. Jézus útja is köztulajdon. Egyetlen nép, kor vagy felekezet sem állíthatja, hogy ez az út csak egyedül az övé, csak neki szabad és kell azon járni. Fehér és fekete, eszkimó és déli, református és unitárius, katolikus és ortodox testvérként járhatnak és kell is járniok azon. Innen az is következik, hogy Jézus útján csak az járjon, aki akar, aki szereti ezt az utat, aki hisz benne. Aki nem akar, aki más utat választott magának az üdvösségre, azt kényszeríteni nem lehet.

A közutak fő tulajdonságai közé tartozik az is, hogy azok nem elszigetelt jelenségek. Minden út útból indul ki és útba szakad bele. Nem is utak vannak, hanem úthálózatok. Jézus útja: a kereszténység sem elszigetelt jelenség. Utakból jött, s utakba szakad. Millió láthatatlan elágazással kapcsolódik más utakhoz és más vallásos meggyőződések hálózatához. A múlt évben került kezembe a buddhisták szent könyve:

a Tripitaka. Olvasása közben váratlan meglepetés ért: kiderült, hogy benne Jézus tanításainak legalább a fele megtalálható. Hogyan lehetséges ez? Hogyan jöhettek létre közös hitelvek és tanítások a világ két távoli táján? Úgy, hogy a buddhista is tökéletességre vágyó ember és a keresztény is az. Bár ketten két különböző úton keresik a tökéletességet, mégis útjaik összefonódnak, s a többi világvallásokkal egyetlen nagy hálózatot képeznek, mely lejt, emelkedik, kanyarog, de végső célja egy: Istenhez, a tökéletességhez jutni és juttatni az embert. Én vagyok az út... aki az én utamon akar járni, annak tudnia kell, hogy más utak is vannak. Ki-ki szeresse a magáét, de becsülje meg a másét is.

Az úton nem egyenlő sebességgel haladnak az utasok. Jézus útján sem egyenlő sebességgel haladunk a tökéletesség felé. Van, aki csak néhány lépést tesz, és visszakozik, mint az evangéliumi gazdag ifjú. Van, aki későn találja meg, de aztán mérföldes csizmákkal rohan azon mint Pál apostol. Van, aki lassan, öregesen ballag; van, aki gyorsan száguld; van, aki megközelíti rajta az erkölcsi tökéletességet; van, ki messze marad tőle. Én vagyok az út... Az én utam szabad út, korlátlan sebességgel szabad rajta járni. Rövid idő alatt messze jutni. Csak vigyázatok: a sebességben el ne essetek, s a lassúságban meg ne késsetek.

A valóságos útnak két partja van: egy jobb és egy bal. A járművek jobbról, a gyalogosok balról közlekednek. Jézus útjának is megvan a két partja, a két szélsősége. Az egyik a test, a másik a lélek; az egyik az anyag, a másik a szellem; az egyik a világ, a másik Isten; az egyik az én, a másik a más. Útjának két partja a szellem és az anyag között Jézus a szellem irányába hajlott. Isten és világ között sem a középutat választotta, hanem Istennek kedvezett. Az én és a más között sem középen haladt, hanem a más felé hajlott. Én vagyok az út... aki utánam akar jönni, az tartózkodjék vészes, nyaktörő szélsőségektől. Ha lehetséges, járjatok a középuton. Adjátok meg a testnek, mi a testé, és a léleknek, mi a léleké. Adjátok meg az énnek, mi az éné s a másnak mi a másé.

Az útra hibás járművekkel rálépni tilos. A forgalmi tiszt megvizsgálja a járművet, hogy van-e jó hajtómű, fék, világító berendezés és vezető. A Jézus útján a tökéletesség felé haladó emberben hajlómű az akarat, fék az önuralom, lámpás a hit, vezető az értelem. Én vagyok az út. Rám csak az lépjen, akit erős akarat hajt, biztos önuralom fékez, szilárd hit világítja útját és józan ész vezet.

Az utak mentén forgalmi jelek vannak elhelyezve, melyek a forgalmat szabályozzák. Csökkentsd a sebességet! — figyelmeztet az egyik tábla. Nem szabad előzni! — mondja a másik. Veszélyes kanyar jön! — hirdeti a harmadik. Helyenként annyi a jelzőtábla, hogy egymást érik az út szélén. Jézus útja is tele van jelzőtáblákkal: Jöjjetek én hozzám mindnyájan, kik elfáradtatok... Szeresd Istent... Szeresd felebarátodat... Keresd a békességet és kövesd azt... Ne járj a gonoszok útján... Vigyázatok és imádkozatok... Legyetek okosok, mint a kígyó... mind-mind forgalmi jelzések Jézus útján. Az én utamra csak az tegye rá a lábát, aki kész ezeket a szabályokat, törvényeket, parancsokat betartani. Mert, aki nem tartja be ezeket, az lelki karambolok, balesetek áldozata lesz. Aki pedig betartja, arra az út végén vár a szemtől-szembe álló boldog öröm. Az én utamon tudni kell járni.

Az út mentén állomások, vendégfogadók, javítóműhelyek és üzemanyagutánpótlási helyek találhatóak. Jézus útján is vannak állomások: az ünnepek, vasárnapok; vendégfogadó házak: a templomok; javítóműhelyek: a test és a lélek mindennapos klinikái; üzemanyag utánpótló helyek: a család, a Szentírás, az imádság.

Minden út romlik és szennyeződik. Gondoskodni kell javításáról és tisztántartásáról. Jézus útja sem mentes a romlástól, a bűn dudvája felveri, ki kell tépni azt; állati indulatok megszaggatják, meg kell javítani. Szüklátókörsége és tudatlanság sziklái rágurulnak, el kell távolítani; rosszindulat és türelmetlenség eroziója belemar, újra kell kövezni; gonoszágok szemete belepi, meg kell seperni és gondos útorként szüntelen mellette állani, hogy a lelki, erkölcsi erők fogalma normális feltételek között bonyolódhassék, s rajta járva minden ember élethez, tökéletességhez, Istenhez juthasson.

Én vagyok az út... Négy szóból álló bizonyágtevés, s benne rejlik Jézus egész életprogramja. Ismerd meg ezt az utat, s tanulj meg járni rajta helyesen. Ezen az úton Isten jön feléd, te meg öfeléje, s valahol közepén találkoztok. Ez a találkozás, ez a benne való megszentelődés, ez a vele való meggyarapodás, — ez a tökéletesség: ez Istenországa. Ámen.

KERESZTES SÁNDOR

SZÓ ÉS CSELEKEDET

Péld 16,24

Azt szokták mondani, hogy a tett beszél. Nagy igazság rejtőzik e népi bölcséletben, hiszen nem sokat ér a szó, ha tettekben nincs kivetülése, megmutatkozása.

— Van, aki szépen beszél a békesség szükségességéről, de környezetében semmit sem tesz annak megszületéséért.

— Van, aki szavaiban Isten „báránya”, de tetteiben böszült fenékvad.

A szó tehát nem sokat ér, ha nem mutatkozik meg példaadó tettekben. Erre szokták mondani, hogy: „vizet prédikál és bort iszik”.

Ha elmélyedünk a Biblia tanulmányozásában, azt tapasztaljuk, hogy az is bizonyágot tesz a cselekedet szükségességéről. „Ne szóval szeressünk, hanem cselekedettel...”, „Nem beszédben áll az Istenországa, hanem erőben és cselekedetben”... „Az ígének megtartói legyenek, ne csak hallgatói”... „Mutasd meg hitedet a te cselekedeteidből”... stb. olyan parancsolatok, elévülhetetlen igazságok, amelyek valóságosan kiemelkednek a Bibliából.

Az élet azonban nem sablon. Nem olyan, mint az öntöműhely, ahol, ha elkészülhet az egyedi forma, a többi már önmagától megy. Nem